

Уједињене нације (www.un.org) основане су након завршетка Другог светског рата, потписивањем Повеље Уједињених нација у Сан Франциску 1945. године. Ова глобална међународна организација данас броји 193 чланице.

СФРЈ је била један од иницијалних оснивача ове светске организације Република Србија је чланица Уједињених нација 1. новембра 2000. године и даје континуиран допринос раду и активностима различитих тела и специјализованих агенција из система УН.

Приоритети Републике Србије током актуелног 75. заседања Генералне скупштине УН су: очување територијалног интегритета и суверенитета, значај и улога мултилатерализма, мир и безбедност, одрживи развој, климатске промене и заштита животне средине и промоција и заштита људских права.

Очување територијалног интегритета и суверенитета – активности Републике Србије на овом плану одраз су настојања да се одбране принципи међународног права, Повеље УН и правно обавезујуће Резолуције СБ УН 1244 (1999), којом се гарантује суверенитет и територијални интегритет Републике Србије. Уз константно истицање значаја поштовања резолуције СБ УН 1244 (1999), улоге УНМИК и осталог међународног присуства на КиМ, Република Србија придаје велики значај седницама СБ УН о раду УНМИК, како би међународна заједница у континуитету била информисана о политичкој и безбедносној ситуацији на Косову и Метохији, посебно у погледу положаја Срба и другог неалбанског становништва, владавине права, људских права, одрживог повратка интерно расељених лица, као и заштите културног и верског наслеђа.

Значај и улога мултилатерализма – Република Србија снажно подржава мултилатерализам и принципе садржане у Повељи УН који у условима нових и све комплекснијих изазова додатно добијају на важности. Такође, пружамо активну подршку активностима УН и њених специјализованих агенција у свим приоритетним областима деловања, укључујући и у контексту актуелне кризе изазване пандемијом COVID-19, имајући у виду да је ова јединствена ситуација у којој се нашао читав свет показала да појединачни напори држава нису довољни и да је неопходна глобална солидарност, сарадња и заједничко деловање.

Очување мира и безбедности – Република Србија пружа континуирану подршку напорима УН на плану промоције и очувања мира и безбедности и **кроз ангажман представника Републике Србије у мировним операцијама** у мисијама УН у Либану (UNIFIL), ДР Конгу (MONUSCO), Кипру (UNFICYP), Централноафричкој Републици (MINUSCA) и на Блиском истоку (UNTSO). Такође, као држава која снажно осуђује тероризам у свим његовим облицима и све видове екстремизма и радикализма, Република Србија је чврсто опредељена да допринесе сузбијању ове претње на националном, регионалном и глобалном плану. Улажемо напоре за пуну имплементацију свих релевантних резолуција и конвенција УН и Глобалне стратегије УН за борбу против тероризма, а активно учествујемо и у Глобалној коалицији за борбу против ИД.

Одрживи развој – Република Србија придаје велики значај спровођењу Агенде 2030 и

Циљева одрживог развоја и предузима интензивне активности на националном нивоу како би обезбедила одговарајућу динамику њихове имплементације. Република Србија је била активно укључена у процес дефинисања Агенде, а на заседању Политичког форума на високом нивоу, који је одржан под покровитељством ECOSOC, 2019.године у Њујорку је представила и Добровољни национални извештај о имплементацији Циљева одрживог развоја (VNR). Република Србија сматра да су континуирано спровођење реформи, евроинтеграције, као и примена Агенде 2030 комплементарни и међусобно прожимајући процеси

Климатске промене и заштита животне средине – Република Србија је посвећена глобалним напорима у борби против климатских промена, заштити животне средине, смањењу ризика од природних катастрофа и очувању биодивертитета. Залаже се за финализацију договора о правилима, модалитетима и процедурама за операционализацију Париског споразума о климатским променама, као и за обезбеђивање финансијске помоћи за све земље у развоју за испуњење обавеза које из истог проистичу.

Промоција и заштита људских права - Република Србија активно учествује у раду уговорних тела и механизма Уједињених нација, где посебну пажњу посвећује раду Савета УН за људска права и његовим механизмима и раду Трећег комитета ГС УН надлежног за питања људских права. Такође, Република Србија сарађује са Канцеларијом Високог комесара Уједињених нација за људска права, као и са механизмом специјалних процедура Уједињених нација у области људских права. Полазећи од става да би унапређење и заштита људских права требало да почивају на принципима сарадње и отвореног дијалога, Република Србија активно учествује у Универзалном периодичном прегледу – јединственом механизму у оквиру Савета за људска права УН у којем се разматра стање људских права у свим државама света. У јануару 2018. године представљен је трећи периодични извештај о стању људских права у Републици Србији у оквиру овог механизма. У припреми је добровољни средњорочни извештај о примени препорука из Универзалног периодичног извештаја Републике Србије.

Република Србија настоји да додатно повећа своју видљивост и допринесе раду Организације и путем представљања **кандидатура** за различита управљачка и експертска тела у оквиру система УН.

Рад УН и међународних организација из система УН прате Сталне мисије Р.Србије у **Њуј орку**

(
www.serbia-un.mfa.gov.rs

),
Женеви

(
<http://www.un-geneva.mfa.gov.rs>

) и
Бечу

(
<http://www.osce-vienna.mfa.gov.rs>

), као и Стална делегација при

УНЕСКО у Паризу

(

<http://www.unesco-paris.mfa.gov.rs>

). Рад специјализованих агенције УН, фондова и програма који се налазе ван ових центара (Лондон, Рим, Најроби и др.) на сталној основи прате дипломатско-конзуларна представништва Србије у тим градовима.

Србија и УНЕСКО

Унеско (<https://en.unesco.org/>), специјализована агенција УН за образовање, науку и културу основана је 1945. године. с циљем да се оствари интелектуална и морална солидарност човечанства, као средство за изградњу трајног мира. Унеско, у историји дугој 75 година, помаже развој и доступност квалитетног образовања за све, повезује научну и интелектуалну сарадњу, штити културно наслеђе и подстиче интеркултурално разумевање, брине о заштити слободе изражавања, али и о заштити и очувању животне средине и истиче хумане вредности света у коме живимо. Унеско се залаже за примену политика које доприносе одрживом социјалном, еколошком и економском развоју.

Република Србија је чланица Унеска од 20. децембра 2000. године. СФРЈ је била део пионирског рада Организације као чланица од 31. марта 1950. године, када је основала и своју прву националну комисију за Унеско. Република Србија активно учествује у раду Организације, привржена је принципима плурализма, деполитизације, културне разноликости, толеранције и дијалога, што континуирано показује својим деловањем у Извршном савету Унеска, чији је актуелни члан, у мандату 2019-2023, и као члан ужег тела, Бироа Извршног савета.

Комисија Републике Србије за сарадњу са Унеском, као саветодавно тело Владе за области у надлежности Унеска, чије оснивање је предвиђено Уставом Унеска, образована је 2007. године, а од 2015. године је на њеном челу председник проф. др Горан Милашиновић.

Република Србија подржава глобалне приоритете и програмске активности у главним областима у надлежности Унеска – образовања, науке, културе, информација и комуникација, које су повезане и са темама на агенди УН, попут одрживог развоја и спровођења Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године Република Србија је потписница готово свих релевантних конвенција чији је депозитар Унеско, и, уз диверзификовани приступ у сарадњи, учествује у раду бројних иницијатива, међународних и међувладиних програма, као што су Међувладин хидролошки програм – IHP, Програм „Човек и биосфера” – MAB, Програм „Управљање друштвеним променама – MOST”, Међународни програм за геонауке и геопаркове, Међународни програм основних наука, Међународни програм за развој комуникација (IPDC), „Информације за све” (IFAP), и други.

Генерална директорка Унеска, Одри Азуле, посетила је Републику Србију 12-13.

септембра 2019. године, поводом Међународног саветодавног састанка у области медијске и информационе писмености у Београду, који су заједнички организовале релевантне институције Србије и Унеска.

Од посебне важности за Републику Србију је заштита укупне српске културне баштине на Косову и Метохији, на чијој територији се налази 458 непокретних културних добара, од чега је 61 добро од изузетног значаја за Србију. На Косову и Метохији налази се 1.300 црква и манастира, који чине културно наслеђе српског народа првог реда. Оно што ове споменике културе разликује од других, јесте да су живи, тј. у њима се одржавају службе, имају своје власнике и своје духовнике и у томе лежи комплексност њихове заштите. Србија се у Унеску залаже за спречавање све чешћих покушаја прекрајања историје и преузимања културне баштине мотивисане политичким разлозима и тежњама. После погрома 2004. године, прва Донаторска конференција за порушене и оштећене споменике на Косову и Метохији је била организована под окриљем Унеска (2005). У обнови споменика учествовали су и Савет Европе, Европска унија и друге међународне организације, према посебном програму који је предложио Унеско. Сходно Конвенцији о заштити светске културне и природне баштине коју је потписала, Србија се обавезала да се стара о светској баштини на својој територији, међу којима су и четири споменика на Косову и Метохији, који су 2006. године уписани на Листу светске баштине у опасности.

Уважавајући племениту мисију Унеска, Република Србија ће наставити да се залаже против политизације и изазивања нових подела унутар самог Унеска. На 38. заседању Генералне конференције Унеска 2015. године није усвојен нацрт резолуције о пријему тзв. Косова у чланство Организације. То је био први пут у историји Унеска да захтев за пријем буде одбијен, али и први пут да је разматран предлог да део територије једне државе чланице, који је под управом УН, буде примљен у пуноправно чланство Унеска.

Добра и елементи Р. Србије под заштитом Унеска

- На **Листи светске баштине Унеска**, листи највреднијих добара светског културног и природног наслеђа, налазе се: „Стари Рас и Сопоћани“ (1979), „Манастир Студеница“ (1986), „Гамзиград-Ромулијана“ (2007) и „Средњовековни надгробни споменици стећци“, које је уписано заједно са Босном и Херцеговином, Црном Гором и Хрватском 2016.године Србија је у јануару 2020, заједно са групом земаља Европе, потписала номинацију „Древне и нетакнуте букове шуме Карпата и других региона Европе“, која се налази у фази евалуације. У припреми су номинације.

- **„Средњовековни споменици на Косову (Србија)“** - Дечани (2004), Пећка Патријаршија, манастир Грачаница и црква Богородице Љевишке (2006), налазе се од 2006. године на Унесковој Листи светске баштине у опасности. Током 2020. године Република Србија се, у више наврата, обраћала генералној директорки Унеска О. Азуле у вези са радовима на међународном магистралном путу Дечани – Плав поред манастира Дечани.

- На **Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човечанства** уписана су три елемента „Слава“ (2014), „Коло“ (2017), „Певање уз гусле“ (2018) и „Злакуско

лончарство" (2020).

- На **Листу Памћење света (Memory of the World)**, посвећеној заштити документарне баштине, уписани су Архив Николе Тесле (2004), Мирослављево јеванђеље (2005) и Телеграм – ултиматум Аустроугарске Србији о објави Првог светског рата (2015).
- На **Листу резервата биосфере (MAB - Man and Biosphere)** уписани су резерват биосфере „Голија-Студеница" (2002) и „Бачко Подунавље" (2017).
- У **регистар Унескових глобалних геопаркова** је уписан геопарк Ђердап (2020).
- Град Врање је у октобру 2019. године изабран за члана **Унескове Мреже креативних градова** у области музике.
- У Србији постоје **два центра категорије 2 под покровитељством Унеска**: Центар за одрживо управљање водама и прилагођавање климатским променама (WSDAC) при Институту „Јарослав Черни" (2013) и Међународни центар за истраживање и обуку у области урбаног одводњавања (IRCTUD) на Грађевинском факултету у Београду (1989).
- У оквиру **програма Унеско катедри и UNITWIN мреже** у Србији делују три катедре, по једна на Универзитету уметности у Београду (из области интеркултурализма, менаџмента у култури и медијације), Универзитету у Новом Саду (предузетништво) и Грађевинском факултету Универзитета у Београду (истраживање вода).